

ROOTSI LIIKMESUS NATO-S JA EESTI SAARED KUI STRATEEGILISELT TÄHTSAD ELEMENDID LÄÄNEMERE PIIRKONNA JULGEOLEKUS

Fredrik Stadig

SWEDEN'S NATO MEMBERSHIP AND THE STRATEGIC ROLE OF ESTONIA'S ISLANDS IN BALTIC SEA SECURITY. Abstract. This article¹ examines how Sweden's accession to NATO will reshape the strategic landscape of the Baltic Sea region and increase the military significance of Estonia's islands Saaremaa and Hiiumaa. Drawing on historical cases, contemporary defence developments and regional security cooperation, this research analyses the interplay between geography, military infrastructure, and alliance dynamics. The article argues that Sweden's membership strengthens NATO's deterrence posture by improving situational awareness, expanding operational depth, and enhancing collective defence planning across the Baltic Sea. The islands' geostrategic position makes them critical nodes for surveillance, early warning, and sea-control operations, but their limited militarisation also renders them vulnerable to hybrid threats. The study concludes that an enhanced cooperation between Estonia and Sweden, especially in maritime surveillance, joint exercises, and integrated regional defence, is essential for maximising the security benefits of Sweden's NATO membership and ensuring the protection of the Baltic Sea's critical infrastructure and sea lines of communication.

Võtmesõnad: Rootsi NATO liikmesus, Läänemere julgeolek, Eesti saared, Saaremaa ja Hiiumaa, heidutus ja kaitse, mereolukorrateadlikkus, juurdepääsu ja tegevuse takistamine (A2/AD), piirkondlik julgeolekukoostöö

Keywords: Sweden's NATO membership, Baltic Sea security, Estonia's islands, Saaremaa and Hiiumaa, deterrence and defence, maritime situational awareness, antiaccess and area-denial (A2/AD), regional security cooperation

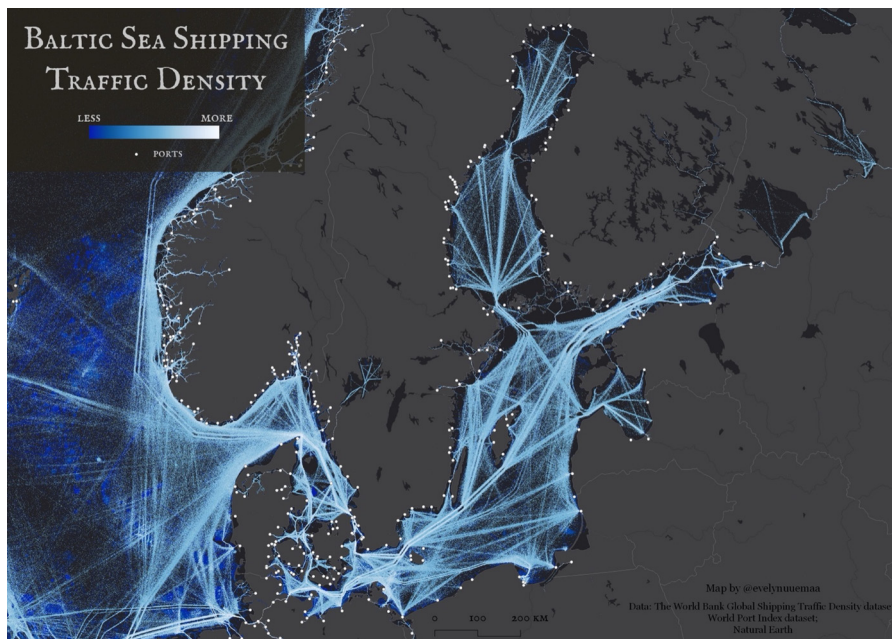
¹ Ingliskeelne artikkel on ilmunud 2025. aastal Balti Kaitsekolledži kogumikus „AD SECURITY RITATEM. The Best Essays by Course Participants at the Baltic Defence College. Academic Year 2024/2025“, lk 109–129. Artikli on autori loal eesti keelde tõlkinud Raili Lass. Artiklis on lähtutud Ameerika Psühholoogide Assotsiatsiooni (American Psychological Association; APA) viitamistilist.

1. Sissejuhatus

Läänemere piirkonna geograafilised olud on kujunenud tuhandete aastatega. Strateegiliselt tähtis sisemeri, mis on ühenduses maailmamerega, on tänu lähestikku paiknevatele rannikualadele, väinadele, saartele ja abajatele kujundanud ka piirkonna sõjalist dünaamikat. Läänemerel kontrolli hoidmiseks on mereväe võime määrava tähtsusega, aga siinsed geograafilised olud nõuavad, et meie võimuses peab olema ka maismaalahingute pidamine. Läänemere geostrateegilist tähtsust võib võrrelda teiste sisemeredega, mille ühendus maailmamerega on piiratud, näiteks Vahemerega, mis on ühendatud Atlandi ookeaniga Gibraltari väina kaudu, või Musta merega, mille ühendus käib Bosporuse väina kaudu ning kus Läänemerega sarnased geograafilised olud mõjutavad piirkonna sõjalisi operatsioone ja taktikalist tegevust. Tänapäeval on ka õhuväe roll muutunud merel kontrolli hoidmises teiste väeliikidega võrdväärseks (Eliasson, Ericson Wolke, 2021, 25).

Alliansid on tänapäeva sõjapidamises ülimalt tähtsad, muutes üksikute riikide tingimusi ja võimalusi. Koostöö liitlastega suurendab iga riigi kaitsevõimet ja vähendab ohte. Tänu geograafilisele asukohale, Läänemere kõige pikemale rannikujoonele ja mereväe võimele muutis Rootsi NATO-ga liitumisel märgatavalt Läänemere piirkonna kaitset. Läänemeri ühes sealse saartega – Eesti saartest Saaremaa ja Hiiumaa, Taani Bornholmi, Soome Ålandi ning Rootsi Ojamaaga – on piirkonna merealade ja õhuruumi valdamisel keske tähtsusega (Sliwa *et al.*, 2022). Nüüd, kui Soome ja Rootsi on samuti NATO-ga liitunud, on Läänemere kandis ainult üks rannikuriik, mis sellesse ühendusse ei kuulu – Venemaa (Laanemets, 2024). Rannikuriikide kaubandus ja heaolu sõltuvad Läänemerest, mille laevaliiklus on aasta-aastalt suurenenud, ning sinne laevandusvõrk (vt ka joonis 1) on riikidele võtmetähtsusega (Chief of Royal Swedish Navy, 2024).

Rootsi kogemused merenduse valdkonnas ulatuvad juba 16. sajandi algusesse ja ka nüüd on riik kinnitanud, et võtab Läänemerel endale rohkem tulevikku vaatava rolli (Överbefälhavaren, 2024). Seda lubadust silmas pidades ja uurimisteemast „Eesti saarte tähtsus Läänemere piirkonna kaitstes“ lähtudes käsitletakse siin artiklis Läänemere piirkonna geograafia, sõjalise strateegia ja riikidevaheliste liitude dünaamilist vastastikmõju ning asjaolusid, mis kaasnevad Rootsi NATO liikmesusest tuleneva tugevama kaitsega, ja nende mõju Balti riikide, sh Eesti julgeolekule.

Joonis 1. Laevaliikluse tihedus Läänemereel [Maps on the web, 2022]

Selleks, et uurida Läänemere piirkonna geograafia, sõjalise strateegia ja rahvusvaheliste liitlussuhete seoseid, keskendudes sealjuures Rootsi liitumisele NATO-ga ja küsimusele, kuidas see mõjutab Eesti saarte strateegilist tähtsust, tõstatati artiklis uurimisküsimus, kuidas suurendab Rootsi liitumine NATO-ga Eesti saarte strateegilist tähtsust Läänemere kaitsel. Selline küsimuse püstitus sisaldab eeldust, et Rootsi liitumine NATO-ga tugevdab piirkonna kaitset ja suurendab kõigi Balti riikide, sh Eesti julgeolekut.

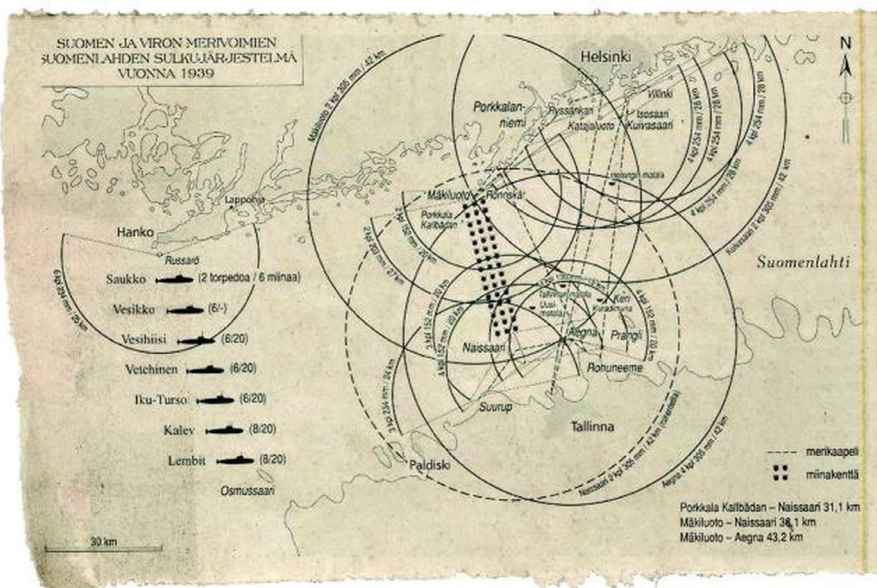
Artikli keskmes on kolm elementi: geostrateegiline asukoht, sõjaline taristu ja Rootsi kui NATO uue liikme roll. Geostrateegiline asukoht muudab Läänemeres paiknevad saared strateegiliselt tähtsaks piirkonnaks, kust saab jälgida ja kontrollida mereliiklust, sest saared on seire ning kaitseoperatsioonide mõttes üliolulised. Sõjaline taristu võimaldab seada saartel üles vajalikke vahendeid, nagu radarid ja raketikaitsesüsteemid, samuti lennubaase, mida läheb tarvis NATO operatsioonide elluviimiseks. Läänemere piirkonna kaitse arutelus lisab see oma vaatenurga, eriti lähtudes Rootsi kui uue liikmesriigi rollist ja saarte tähtsusest.

2. Eesti saarte ajalugu ja tähtsus

Ajaloost võib leida palju näiteid, kus mere ja selle lähedal asuvate alade kontrollimine on aidanud Läänemere rannikuriikidel sõjast või konfliktist võitjana välja tulla. Läänemerd ja seda ümbritsevaid strateegiliselt tähtsaid alasid on pidevalt okupeeritud või üritatud okupeerida ning peamiselt pärineb oht Venemaalt. Rootsi ja Venemaa ajaloos on Soome laht olnud erilises huviorbiidis (Eliasson, Ericson Wolke, 2021, 24–34).

Eesti läänerrannikul asuvad Saaremaa ja Hiiumaa on saanud strateegiliselt tähtsaks vahipostiks laevaliikluse kontrollimisel, eriti lähedalasuvas Soome lahes, aga ka Läänemeres sõitvate laevade seirel üldiselt (Laanemets, 2021).

Kui Venemaa 18. sajandil Rootsit võitis, hakati rääkima vajadusest tugevdada annekteeritud Eesti rannikuala, sest Rootsi ja Venemaa konflikt oli esile toonud strateegiliste punktide, nt Peterburi linna suubuva laevatee nõrga kaitse (Eliasson, Ericson Wolke, 2021, 24–34). 19. sajandi lõpus pandi alus Eesti rannikukaitsele Soome lahes, mis muutus maailmasõdades ja külmas sõjas äärmiselt oluliseks (Treufeldt, 2009). Venemaa võttis Peterburi linna suubuvate ja sealt lahkuvate laevateede üle kontrolli ja kinnistas oma ülemvõimu, kui ehitas pudelikaeltesse suurtükipatareidest ja meremiinidest koosnevad rannikukaitseüsteemid. Paraku ei olnud Venemaa kaitseliin piisavalt tugev ja Peterburist sai taas kord sihtmärk. Kui Saksa Keisririik korraldas Eestisse meredessandi Albion, mis oli üks esimestest suurematest ühendoperatsioonidest Esimeses maailmasõjas, võeti sihikule just Saaremaal ja Hiiumaal asuv venelaste kaitseliin. Operatsiooniga Albion manööverdati venelaste kaitsest efektiivselt mööda. Hoolimata saari ümbritsevates kitsastes väinades asuvatest hästi positsioneeritud miiniväljadest, hästi paigutatud suurtükipatareidest ja taristust koosnevast rannikukaitsest suutis sakslaste operatsioon merelt venelastest mööda manööverdada. Sakslased saavutasid eelisseisundi ja võtsid sihikule mandri, ennekõike Peterburi, mis oli tollal pealinn, lõpetades niimoodi Vene ülemvõimu Eestis (Johanson, 2021, 302). Pärast Saksa Keisririigi edukat operatsiooni kuulutas Eesti välja iseseisvuse, mis kindlustati 2. veebruaril 1920 sõlmitud rahulepinguga ja riigipiiri fikseerimisega. Kahe maailmasõja vahelisel ajal võttis Eesti oma rannikukaitse enda kätte, kulutades miljoneid kroone eri süsteemide ülesehitamisele, taastamisele ja uuendamisele. Samal perioodil hakkas Eesti tege- ma ka rahvusvahelist koostööd, et tugevdada lähedalasuvate alade kaitset. Üheks näiteks on 1920. aastal alanud koostöö Eesti mereväe ja Soome vahel,

Joonis 2. Soome lahte seatud tõke aastal 1939 [Leskinen, 1999]

et seada Soome lahes üles miinitõke (vt joonis 2). See blokeeris Vene mereväe Kroonlinnas ja lõi rünnakuuhu Venemaa südamele Leningradile (Leskinen, 1999, 18–19).

Kui Venemaa Teise maailmasõja ajal uuesti Eestit okupeeris, hakati taas arendama siinset rannikukaitset. Balti alade sõjalise kaitse seisukohast oli Eesti saarte militariseerimine Nõukogude Liidule äärmiselt tähtis ja nii rajati saartele vahipostid Läänemere mereteede seireks (Miller, 2019).

3. Miks on Eesti saartel tänapäeval kaitstes tähtis roll?

Eesti saared on Läänemere piirkonna kaitstes siiani strateegiliselt tähtis piirkond. Ajaloolise sõjalise kohaloluga võrreldes on saared tänapäeval peaaegu demilitariseeritud. Rannikul paiknevad patareid ja suured miiniväljad madalates väinades on nüüdseks minevik – tänapäeval toetub saarte kaitse Kaitseliidu vabatahtlikele (Kaitseliit, 2024). Pidevalt areneva territoriaalkaitse raames kasutab Kaitseliit piirkondlikke olusid, juhtimist ja eri piirkondade koostööd, tänu millele on olukord viimastel aastatel märgatavalt paranenud (Kaitseliidu peastaap, 2024).

Viimastel aastatel on korraldatud nii Saaremaal kui ka Hiiumaal mitmesuguseid õppusi, et rõhutada sealse piirkonna tähtsust kaitstes (Estonian Defence Forces, 2024). Selliste õppuste põhieesmärk on tagada sõjaline kohalolu saartel, mis on kogu Eesti kaitseväge, eriti mereväe ja eriüksuste operatsioonivõime parandamiseks ülimalt vajalik. Õppustel on keskendunud tavatu sõjapidamise võimalustele, erirekkele, suunatud rünnakutele ja koostegutsemisvõimele NATO liitlastega, edendades samas Kaitseväge võimet ja suutlikkust reageerida erisugustele julgeolekuohtudele (Joint Forces, 2024).

Isegi kui saared ei ole nii militariseeritud kui varem, on õppused näidanud, et sõjaline kohalolek on seal vajalik. Seda eesmärki on võimalik saavutada ka ilma ulatusliku militariseerimiseta, kui Eesti suurendaks seiret strateegilistes piirkondades, nagu Saaremaa ja Hiiumaa. Eesti valitsus on otsustanud saarte taristut parandada, et mitte lasta raisku strateegilist eelist, mida saared pakuvad, ja hoida jätkuvalt alal Läänemere seiret, mis peaks suurendama olukorrateadlikkust. Nimetatud taristut on arendatud juba paar viimast aastat. Kaitseväge üks prioriteete on uute seiresüsteemide soetamine, mis annaks võimaluse kontrollida õhu- ja mereliiklust (Estonian Defence Forces, 2023).

4. Rootsi liikmesus NATO-s – mida see tähendab Läänemere piirkonnale

Venemaa täieulatuslik pealetung Ukrainale pani Rootsi esimest korda umbes 200 aasta jooksul oma hoiakut ja neutraliteeti muutma. Ajalooliselt on Rootsi põhivaenlane alati olnud Venemaa, kuid Rootsi kehtestas neutraliteedi 1812. aastal, kui Prantsuse marssal Jean-Baptiste Bernadotte jättis Napoleoni sõjad ja temast sai Rootsi kuningas Karl XIV Johan (Billström, 2024). Rootsi otsus hoiduda rahu ajal pooli valimast ja jääda sõja ajal neutraalseks aitas hoida piirkonnas külma sõja ajal stabiilsust. Rootsi on üles ehitanud ja välja arendanud riigi totaalkaitse ning ulatuslik riigikaitsetööstus hoidis Rootsi kui olulise diplomaatilise riigi rolli külmas sõjas (Fedina, Black, 2024). Pärast külma sõja lõppu loodeti, et nüüd jääb rahu ka kestma. Rootsi hakkas totaalkaitset tagasi tõmbama ja relvajõude märgatavalt vähendama, märkides niimoodi muutust ka neutraliteedis. Jättes seljataha sisepoliitilise perioodi, kus sõjalised alliansid olid tabu, liitus Rootsi 1990. aastate keskel NATO rahupartnerlusprogrammiga. Rootsi kaitseväge keskendus Balkani kriisi ohjele ja võttis üle osa NATO standardeid, et muuta end koostegutsemisvõimelisemaks (Brommesson *et al.*, 2022).

Üleilmne võitlus terrorismi vastu kogus pidevalt hoogu ning Rootsi õhuvägi peatas mõneks ajaks kohustusliku ajateenistuse ja säilitas ainult kutselise väe. Kui Venemaa tungis 2008. aastal Gruusiasse, algatas Rootsi avalikud arutelud oma seisukohtade muutmiseks ja otsustas suurendada kaitsekulutusi (Brommesson *et al.*, 2022). Kui 2014. aastal annekteeriti Krimm ja Venemaa rikkus pidevalt Rootsi õhuruumi, leidsid nii poliitikud kui ka kaitseväge juht, et Rootsi peab oma ametlikku kaitseisukohta muutma ning tooma taas kohustusliku ajateenistuse kutseliste vägede kõrvale (Brommesson *et al.*, 2022).

Lähiriikidega nagu Põhjamaad, ennekõike Soome, ning Ühendkuningriigi ja Ameerika Ühendriikidega kahe- ja mitmepoolseid julgeolekukokkuleppeid sõlmides sai Rootsi kindlustunde, et tema suveräänsus on kaitstud, ning alustas ulatuslikumat rahvusvahelist koostööd. Kuigi Rootsile on ka varem antud julgeolekugarantiisid, on ametlikud seisukohad vahepeal muutunud. Esimesest maailmasõjast saadik on Soome olnud Rootsi üks tähtsaimaid liitlasi tänu nende ühisele ajaloole, vastastikusele toele rasketel aegadel ning Rootsi otsusele hoida ranget diplomaatilist neutraliteeti ja riiklikku totaalkaitset (Brommesson *et al.*, 2022).

Pärast seda, kui Venemaa tungis Ukrainasse ning on ultimaatumite ja ähvardustega nõudnud Euroopa julgeolekusüsteemis muutusi, ütlesid nii Rootsi kui ka Soome lahti oma põhimõttest säilitada neutraalsus ja hoiduda poolte valimisest ning taotlesid NATO liikmesust (Billström, 2024). Venemaa jätkuv agressioon Ukraina vastu ja koostöö Valgevenega on muutunud ohtlikuks nii Rootsile kui ka tema naabritele üle Läänemere, eriti Poolale ja Balti riikidele, mistõttu Rootsi otsustaski muuta oma kaitsehoiakut ja asuda julgeolekuohuga võitlema (Regeringskansliet, 2022).

5. Heidutus ja Balti riikide julgeolek

Et uurida põhjalikumalt piirkondlikku julgeolekuolukorda, tuleb esmalt mõista, mida tähendab heidutus ja kuidas seda rakendatakse. Lühidalt võiks seda seletada Ameerika politoloogi Michael J. Mazarrri sõnadega, et heidutus koondab kõik meetmed, mida üks riik või osapool kasutab, et hoida ära teise riigi või osapoole vägivald enda vastu. Heidutuse vormid on tõkestus- ja karistusheidutus. Tõkestusheidutuse puhul peab riik või osapool kasutama piisavat jõudu, et vähendada rünnakuohtu või muuta õnnestumine agressorile keeruliseks. Karistusheidutus tähendab, et agressiivset riiki või osapoolt saab karistada selle eest, kui ta kasutab teise riigi või osapoole vastu ükskõik

missugust jõudu (Mazarr, 2018). Mõlema heidutusstrateegia puhul peavad ähvardused olema usutavad ning agressor peab uskuma, et agressiooni hind kaalub igal juhul üles rünnakust saadava kasu, sest ainult nii on võimalik säilitada rahu ja julgeolek. Heidutuse tõhusus sõltub ka sellest, kas agressor usub, et heidutuse taga on tegelik valmisolek ja võime – see omakorda näitab, kui tähtsad on tugevad sõjalised alliansid, nagu NATO (Mazarr, 2018).

Läänemere piirkonna üldisele julgeolekule tuleb praegu suurim vahetu oht Venemaalt, millel on ulatuslik juurdepääsu ja tegevuse takistamise (A2/AD) võime. Venemaa A2/AD-võime on endise Nõukogude õhukaitse doktriini edasiarendus, mis pidi algul kaitsma Varssavi pakti vägesid Poolas ja Ida-Saksamaal lääneriikide õhuvõimu eest. Omavahel integreeritud ja kattuvate tööpiirkondadega radarid koos arvukate raketisüsteemidega suudavad katta ulatusliku ala nii laiuses kui ka kõrguses, luues niimoodi suure ja peaaegu läbitungimatu õhukaitsekiilbi. Venemaa on sama põhimõtet edasi arendanud ning kasutab tänapäevaseid ja võimsamaid süsteeme. Venemaaga sarnased võimed on ka teistes riikides – Läänes kasutatakse lõimitud õhukaitset (*integrated air defence system*; IADS) või lõimitud õhu- ja raketikaitset (*integrated air and missile defence*; IAMD) (Jonsson, Dalsjö, 2020).

Kõige otsesem oht tuleneb Venemaa A2/AD-võimest, kuid kõige realistlikum rünnak on hübriidrünnak. Selleks, et kirjeldada hübriidrünnakut täpsemalt, tuleks selgeks teha selle tähendus. Kuigi hübriidsõjapidamist on kirjeldatud erinevalt, pakkus hea definitsiooni Frank G. Hoffman, kelle sõnul hübriidsõjapidamine „ühendab eri tüüpi sõjapidamise vorme, sealhulgas tavasõjapidamise, irregulaarse taktika ja üksused, terrorismi, sh kõigi vastu suunatud vägivalda ja sunnimeetmed, ning avaliku korra rikkumised“ (Hoffman, 2007).

Üks moodus, kuidas NATO kasutab Venemaa vastu heidutust, on suuremahuliste õppuste korraldamine. 2024. aastal korraldas NATO üle mitme kümnendi suurima õppuse Steadfast Defender, et harjutada liitlaste kiiret toetamist. Selle õppuse raames toimus ka Kaitseväe iga-aastane õppus Kevad-torm, mis keskendus seekord strateegilise tähtsusega Saaremaale ja Hiiu-maale. Õppusel kontrolliti üksuste valmisolekut kaitseoperatsiooni ellu viia. Samal ajal tegid Eesti maakaitseüksused liitlastega koostööd, et parandada koostegutsemisvõimet (Republic of Estonia Defence Forces, 2024).

2024. aastal oli iga-aastane õppus BALTOPS samuti NATO laialdase õppuste seeria osa. BALTOPS on üks NATO vanemaid merevägede õppusi, mis sai alguse juba 1971. aastal ja mida korraldati esialgu ainult liikmesriikide vahel, kuid see on aasta-aastalt laienenud. 1993. aastal avati õppus ka partnerriikidele

(NATO, 2017). 2024. aasta BALTOPS oli ajaloo suurim ja kõik osalejad olid NATO liikmesriigid, sest ka Rootsi oli selleks ajaks NATO-ga liitunud. Veel enam, kõige uuem liikmesriik mängis õppusel võtmerolli, mis näitas Rootsi ainulaadset pädevust meredessantoperatsioonideks Stockholmi saarestiku kee-rulistes tingimustes. Rootsi meredessantüksused lisasid saarestiku tingimustes peetud rannikukaitse operatsioonile erakordse liikuvuse ja täpsuse. Õppuse realistlikkus ja kohandatavus Eesti saartele aitas mõista, kuidas suudavad Rootsi ja NATO üheskoos piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse eest seista (Försvarsmakten, 2024).

2024. aasta BALTOPS näitas, et NATO jätkab oma esmaste ülesannete kohaselt heidutust ja kaitsehoiakut ning suurendab kollektiivset valmisolekut ja koostegutsemisvõimet. Lisaks uutele võimetele toob Rootsi NATO-sse äärmiselt tähtsa territooriumi piirkondlike operatsioonide elluviimiseks. Kollektiivse valmisoleku hoidmiseks peavad NATO liikmesriigid säilitama jõulise ja hästitoimiva vastuvõtva riigi toetuse (NATO, 2022, 6). BALTOPS-i õppuse ajal oli üks olulisemaid aspekte logistilise eelpunkti (*Forward Logistic Site*; FLS) loomine. See mereväe logistiline sõlmpunkt, mis on osa NATO üldisest logistikakontseptsioonist, aitab kanda hoolt, et üksusteni jõuaksid vajalikud varud ja tugi operatsioonilise vastupidavuse hoidmiseks. Rootsi kui NATO uue liikme osalus parandas õppusel koostegutsemisvõimet liitlasvägedega ning saatis välja tugeva signaali meie ühtsuse ja valmisoleku kohta tegeleda ühiselt võimalike ohtudega Läänemere piirkonnas (Försvarsmakten, 2024).

2024. aasta novembris kogunesid Põhja-Balti koostööriikide peaministrid Põhja-Balti tippkohtumisel Rootsis. Kohtumise tulemusel võtsid Läänemere piirkonna riigid selge seisukoha Venemaa jätkuva agressiooni vastu Läänemere piirkonnas, Venemaa sõja vastu Ukrainas ja riikidevahelise koostöö jätkumise poolt, et tagada Euro-Atlandi piirkonna stabiilsus ja julgeolek (Kristersson, 2024). Kohtumisel oli erakordne see, et kõik osalenud riigid on nüüd NATO liikmed, mis saadab ühtlasi kindla signaali Venemaale. Riikidevaheline tugev ühtsus tõestab, kui tähtis on kollektiivne lähenemine ja süvendatud koostöö.

Nii NATO õppused Läänemere piirkonnas kui ka tugevam koostöö Põhjamaade ja teiste piirkonna riikide vahel loovad ühise seisukoha, mis tuleb kasuks ka Balti riikidele, nende hulgas Eestile. Rootsi läänerannikul asuv Göteborgi sadam, idaranniku sadamad ja Ojamaa pakuvad geograafiliselt rohkem võimalusi tugevdada Venemaa vastu suunatud aktiivset hoiakut (Wills, 2024).

6. Läänemere piirkonna kaitsestrateegiad Eesti vaatest

Kaitsestrateegia mõiste pärineb Liddell Harti suure strateegia teooriast, mida arendas edasi Colin Gray. Selle teooria põhjal on riigiti arendatud oma kõikehõlmavamaid julgeolekustrateegiaid. Riigi julgeolekustrateegia realistlikust mõõdetakse selle eesmärkide, meetodite ja vahendite põhjal, kusjuures meetodid peaks olema strateegia kese ja panema paika riigi julgeolekuhuvide eduka täitmise. Rootsi sõjateadlane Jacob Westberg on julgeolekustrateegiate olemust eraldi analüüsinud ja leiab, et riik valib endale sobiva julgeolekustrateegia ka muid aspekte silmas pidades. Näiteks kui riiklik strateegia võtab arvesse keskkonna elementi, saab geograafilisi aspekte läbimõeldumalt käsitleda. Samasuguses raamistikus on ka Soome ja Rootsi arendanud välja oma riiklikud julgeolekustrateegiad (Westberg, 2023, 25–30).

Riigid otsivad eri viise, et saavutada võimalikult sidus ja põhjalik strateegia, ning samal põhjusel sõlmitakse ka kahe-, kolme- ja enamapoolseid riikidevahelisi kokkuleppeid.

Erinevalt Rootsist on Eesti olnud NATO kollektiivkaitse liige alates 2004. aastast. Kui me räägime NATO-st, peame kindlasti teadma, mida panid alliansi aluslepingusse kirja selle asutajad 1949. aastal. NATO lepingu kaks nurgakivi on artiklid 3 ja 5. Artiklis 3 öeldakse, et liikmesriigid peavad arendama ja hoidma iseseisvat vastupanu ja kaitsevõimet, kuid enim viidatakse NATO-st rääkides artiklile 5. See sätestab kollektiivkaitse põhimõtte, mis tähendab, et kui rünnatakse üht liikmesriiki, rünnatakse kogu NATO-t. Samas on oluline, et iga liikmesriik tugevdaks iseenda poliitilist, majanduslikku ja sõjanduslikku valmisolekut võidelda ohtudega ning tugevdada niimoodi kogu allianssi (NATO, 2025). NATO peamised ülesanded on kirjas NATO strateegilises kontseptsioonis, mis võeti vastu Madridi tippkohtumisel 2022. aastal. NATO tagab Euro-Atlandi piirkonnas rahu ja stabiilsuse heidutuse ja kaitse, kriisiennetuse ja kriisiohje ning kollektiivkaitse kaudu (NATO, 2022). Nii nagu Eesti, on nüüd ka Rootsi lubanud kaitsta alliansi liikmeid poliitiliste konsultatsioonide ja sõjalise kaitse kaudu.

Nimetatud strateegiline kontseptsioon esindab NATO seisukohta Venemaa suhtes. Kontseptsioonis on kirjas, et NATO kavatses kaitsta iga tükikest liikmesriikide territooriumist, mis omakorda näitab, et allianss võtab võimalikku ohtu rahvusvahelisele korrale tõsiselt, olles valmis seda iga hinna eest kaitsma. Merekaitse võime on üks pudelikaelte aktiivse kaitse keskseid punkte kontseptsioonis kinnitatud 360-kraadises lähenemises. (NATO, 2022). Kuigi

seada ei ole eraldi kirjas, asuvad sellised pudelikaelad strateegilistes punktides, näiteks Eesti saartel.

NATO 360-kraadise lähenemise puhul on ilmnenud ka vajadus saata NATO idatiivale rohkem maaväe üksusi ehk lävepakuvägesid. Samuti laiendati kaitseks valmistumist NATO ühise regionaalkaitse plaanide kõikehõlma-va läbivaatamisega, sest nüüd, kui nii Rootsi kui ka Soome on NATO-ga liitunud, on alliansi käsutuses uued võimed ja kummagi riigi pikaajaline kogemus Läänemere piirkonna kaitsmisel (Wills, 2024).

Veel üks kaitsestrateegiline mitmepoolne huvide kokkulepe on ühend-ekspeditsioonivägi (*Joint Expeditionary Force*; JEF), mis pole mitte liit, vaid koostööformaad. JEF sai alguse 2014. aastal, et parandada Põhja-Euroopa julgeolekut, ja keskendub NATO operatsioonide täiendamisele ning koostegutsemisvõime ja ühise väljaõppe abil regionaalse kaitse tugevdamisele. Ühendkuningriik on JEF-i raamriik ning Eesti ja Rootsi selle liikmed (JEF, 2025). Erinevalt NATO-st ei pea JEF-is langetama otsuseid konsensuslikult, mistõttu saab see ohuolukorra eskaleerumisel kiiremini tegutseda.

Eesti ja Rootsi tihedad suhted on formaalselt kinnitust leidnud erisugustes vastastikustes kokkulepetes, mis käsitlevad hankeid ning informatsiooni vahetamist mereseire ja küberjulgeoleku valdkonnas. Rootsi on annetanud Eesti kaitseväele relvastust, tõestades niimoodi kahepoolset usaldust ja ühesugust arusaamist Läänemere piirkonna julgeolekukeskkonnast (Estonian Ministry of Defence, 2011).

7. Arutelu

Nagu eespool kirjutatud, on Läänemere mereteed piirkonna kaubanduse ja majanduse toimimiseks üliolulised. Samas sõltub Venemaa kaubavahetus Peterburi ja Kaliningradi sadama kaudu samavõrra Läänemere ühendusteedest nagu Rootsi, Soome, Eesti, Läti, Leedu, Poola ja Saksamaa kaubavahetus (Chief of Royal Swedish Navy, 2024, 35). Eesti saarte Saaremaa ja Hiiumaa strateegiline asukoht suurendab Eesti mandriala geograafilist sügavust ja lisab puhvertsooni muidu ebamugavale asukohale Venemaa kõrval – seetõttu on saared mitte ainult Eesti, vaid kogu piirkonna kaitses äärmiselt olulised.

Eesti suurendas hiljuti investeringuid miinide ja rakettide hankimiseks ning seiresüsteemide ja saarte seiretaristu arenduseks, näidates niimoodi, et ennetavad tegevused toovad kasu kogu piirkonnale. Läänemere strateegilisi geograafilisi piirkondi kasutades saab seiresüsteemide ulatust suurendada,

mis omakorda muudab saadud ülevaate paremaks, pildi täpsemaks ja täielikumaks ning võimaldab saada läheneva ohu kohta varajase hoiatuse.

Eesti pikaajased vastastikused kokkulepped naaberriikidega ja ühiselt korraldatud mereseire viisid Läänemere mereseire projekti SUCBAS (Sea Surveillance Cooperation Baltic Sea) sõlmimiseni. SUCBAS on Läänemere piirkonnas korraldatava mereseire, infovahetuse ja operatsioonilise koostöö alusraamistik, mille eestvedajad on praegu Soome, Rootsi, Taani, Saksamaa, Eesti, Läti, Leedu, Poola ja Ühendkuningriigi merevägi. Projektiga soovitakse saavutada parem arusaamine Läänemere piirkonnas toimuvast ning lihtsustada rannikuriikide vahel mereliikluse kohta andmete, info ja kogemuste vahetamist. Eri riiklike struktuuride (julgeolek, mereseire, keskkonna- ja õiguskaitse) vahel koostööd suurendades võimaldab SUCBAS projektiga liitunud riikidel jagada infot vastavate riigiametite vahel. Niimoodi parandatakse omavahelist koostööd ja luureteabe jagamist, mis toob kasu nii tsiviil- kui ka sõjandusvaldkonnale ja suurendab mereolukorrateadlikkust (*maritime situational awareness*; MSA) (European Cooperation on Coast Guard Functions, s. a.). Lähiperspektiivis on selline koostöö äärmiselt tähtis Läänemere mereolukorrateadlikkuse hoidmiseks ja pikemas vaates ka kogu piirkonna kaitseks. Sellised süsteemid ja koostöövõime teiste riikide, nt Rootsiiga tõhustavad eelhoiatussüsteemi (Sliwa *et al.*, 2022).

Nagu eespool Eesti saarte näitel räägitud, on seiresse kindlasti mõttekas investeerida, kuid asukoht saartel suurendab seiresüsteemide haavatavust, mistõttu vajab see piirkond tõhusat kaitset. Suuremat haavatavust aitab maandada näiteks JEF, mis täidab justkui tühimikku Rootsi ja Eesti kaitseplaanide ning NATO regionaalsete plaanide vahel. Säärane lisavägi on tõhus näiteks ajakriitilises olukorras. Hiljuti, kui sagesid rünnakud veealuse elutähtsa taristu vastu, ei tulnud esmane reaktsioon mitte NATO-lt, vaid JEF-ilt (GOV.UK, 2025).

Teise maailmasõja või külma sõja moel patareide ja meeskondade komplekteerimine ei pruugi olla mõistlik – sellised välikindlustused kuuluvad pigem minevikku. Samas võib olla hädavajalik pidev sõjaline kohalolu saartel, et vältida samasuguste sündmuste kordumist nagu Krimmi poolsaarel 2014. aastal, kui Ukrainasse ilmusid n-ö rohelistes mundrites mehed ja Venemaa eitas talle omases stiilis igasugust osalust. Paljud õppused, mida on Eesti ja Rootsi saartel korraldatud, on keskendunud just seda tüüpi stsenaariumitele. Kui saartel puudub sõjaline kohalolu, on need kerge sihtmärk hübriidoperatsioonidele ja kineetilistele või mittekineetilistele ennetavatele rünnakutele, nagu küberrünnak või infooperatsioonid, sest saared asuvad piisavalt lähedal

Peterburi ja Kaliningradi sõjalistele rajatistele (Pawlak, 2024). Et olla paremini valmis tõrjuma saarte vastu suunatud hübriidrünnakuid, tuleb tegutseda samamoodi, nagu tegi Rootsi Ojamaa saarel, ja paigutada saartele väed piisavalt, mitte ainult õppuste ajaks.

Veel üks võimalus vähendada lahknevusi riiklike kaitseplaanide ja NATO regionaalplaanide vahel on lõimida saared Läänemere piirkonna üldisesse kaitseesse. Varem, kui Rootsi ja Soome ei olnud veel NATO liikmed, polnud see tehtav. Nüüd on aga olukord teine ja nagu Rootsi Ojamaa näitel tõestas, on saarte kasutamine Läänemere piirkonna ning seega ka Eesti kaitseks äärmiselt vajalik (Dahlberg, 2022).

Nii mõnigi militaarstrateeg kirjeldab Ojamaad kui uppumatut lennukikandjat, mis kinnitab veel kord, kui tähtis on saar Rootsi ja kogu piirkonna julgeolekus. Kui aga vaadata kaarti, näeme selgelt, et Saaremaa on peaaegu sama suur. Nüüd, kui Rootsi on NATO-ga liitunud, saab Läänemere kaitse lisakihi ja Eesti saarte militariseerimine annaks veel ühe lisakihi. Bornholmi, Saaremaa ja Hiiumaa saar koos Ojamaaga annavad NATO-le võimaluse rakendada Läänemere piirkonnas aktiivset heidutust (Lucas *et al.*, 2022).

Kui Venemaal oleks võimalik liigutada oma A2/AD-võime mõnele Läänemere saarele, mõjutaks see kogu Läänemere piirkonda ja Euroopat. Kuna Venemaa A2/AD-võime on suurte konventsionaalsete vägede tõttu tugeva heidutava mõjuga, on NATO oma idatiiba tugevdanud, kuid samas on erinevates kaitseuringutes tõdetud, et võib-olla me oleme Venemaa nn kaitsekilbi vägevust üle hinnanud. Kuigi sõda on etteaimamatu, võivad NATO tegevus, Euroopa suurenenud kaitsevõime ja liitlasvägede vankumatu tugi Venemaa väed vajaduse korral Läänemere piirkonnast edukalt tagasi lüüa (Jonsson, Dalsjö, 2020).

NATO lävepakuväed ühes tõhustatud raketikaitsega on üks tähtsamaid NATO võimeid Eestis. Lisaks on Eesti soetanud õhukaitseüsteeme, et suurendada Venemaa vastu suunatud heidutust. Ühisõppused on olnud kesksel kohal nende süsteemide katsetamises ning strateegiliselt olulistel punktides, nagu Saaremaa ja Hiiumaa.

Samas kui NATO suurendab Venemaa vastu suunatud heidutust, tuleb seda teha siiski mõistlikult, et mitte piirkonda destabiliseerida. Sõjaline eskalatsioon või järsk sõjalise kohalolu suurendamine saartel võib saata Venemaale vale signaali, mida annab tõlgendada eskalatsioonina, ja see omakorda võib viia ka Venemaa sõjalise kohalolu suurendamiseni lähipiirkonnas (Sliwa *et al.*, 2022).

2024. aasta hilissügisel rünnati paaril korral Läänemeres asuvat üliolulist taristut. Asjaolu, et Rootsi, Soome, Eesti, Leedu ja Saksamaa vahelisi kaableid sai niimoodi läbi lõigata, näitab, kui habras võib olla Läänemere piirkond. Kui ühe laeva meeskond väidab, et nad lasid kogemata ankrul mitu kilomeetrit mere põhjas järel lohiseda ja tunnistavad niimoodi, et nende erialane pädevus on küsitav, siis just selliseid laevu jälgivad rannikuriigid teravdatud tähelepanuga. Käimasolevate uurimiste tulemustest ilmneb järjest rohkem informatsiooni kaablite lõikamise kohta ja me saame toimunust parema ülevaate. Seni aga võib ainult spekuloida, millised riigid olid juhtumiga seotud. Mõni ekspert väidab, et Venemaa vastab Läänemere NATO intensiivistunud tegevustele. Kiire tegutsemine, mida oleme näinud nii Soome kui ka Rootsi mereväelt, NATO-lt ja Läänemere piirkonna riikidelt, tõestab, et igasugusele tahtmatule või tahtlikule tegevusele järgneb reaktsioon ja uurimine. Kas sama kiirelt oleks saanud reageerida ka siis, kui Rootsi ja Soome poleks olnud NATO liikmed, on küsitav.

Aastate jooksul on mitmesugused realistlikud õppused Eestis näidanud, kui kiiresti suudavad NATO väed koonduda. Saari on kasutatud peamiselt logistiliste sõlmpunktidenä siinsetes tingimustes operatsioonide elluviimiseks (Savitz, Winston, 2024). Kuigi Eesti valitsus teeb piirkonda investeerinuid, on saarte üldine sõjaline taristu allpool arvestust ja vananenud. Praegu ei ole võimalik saartel pikemaegseid NATO operatsioone korraldada (Veebel, Ploom, 2019).

Nüüd, kui Rootsi on NATO liige ja teeb alliansiga üha tihedamat koostööd, on muutumas ka Läänemere piirkonna julgeoleku dünaamika. Eestile tähendab see uusi võimalusi kaitse- ja heidutusvõime parandamisel, sest tähelepanu keskpunkti tõusevad geograafilised ja strateegilised tegurid, nagu saarte tähtsus. See näitab, kui vajalik on piirkondlik koostöö julgeolekuohtude vähendamiseks (Westberg, 2023, 55–57). Rootsi liikmesus pakub uusi võimalusi sidusama kaitsestrateegia loomiseks Läänemere piirkonnas, millel on oma mõju ka Eesti strateegilistele prioriteetidele (Claesson, Carlander, 2021, 184).

8. Kokkuvõte

Siinses arutelus lähtuti asjaolust, et Läänemere geograafilised olud pole muutunud ja riikidevaheline kaugus on sama mis alati. Kaitsestrateegia ja sõjaline kohalolek on igal juhul äärmiselt tähtsad, kuid meil on nüüd ka uued võimed. Nagu on kirjas NATO aluslepingu artiklis 3, peab iga riik olema võimeline

ennast ja oma territooriumi kaitsma. Rootsi liitumine NATO-ga annab alliansi kaitsestrateegiale siin piirkonnas suuresti juurde, ka seoses Läänemere, eriti Eesti saartega. Riigi sõjaline võime koos väljaarendatud sõjalise taristu ja geostrateegilise positsiooniga aitab suurendada NATO operatsioonilist valmisolekut Läänemere piirkonnas.

Eesti saared on haavatavas olukorras, sest Venemaa asub väga lähedal ja saartel puudub sõjaline kohalolek, mistõttu suureneb oht saada hübriidoperatsioonide sihtmärgiks. Eesti ja kogu NATO peab sellega aktiivselt tegelema. Eestil on paigas pikaajaline plaan sõjalise taristu arendamiseks ja varustuse hankimiseks, et saari kaitsta, ning lähiriigid peavad Eestit nendes püüdlustes toetama, et tagada täielik julgeolek. Julgeolekusüsteem ehitatakse üles aktiivselt õppusi korraldades ning pidevalt uusi võimeid luues ja kasutusele võttes. Tulemus on tugevam ja jätkusuutlikum kaitse, mida saab kohandada kõigi võimalike ohtude järgi. Järelikult peaksid Eesti ja Rootsi parandama omavahelist koostegutsemisvõimet, eriti meredomeenis, ja see omakorda aitaks maksimeerida kasu, mida toob Rootsi liitumine NATO-ga. Seda teemat võib edasi uurida ning laiendada mitmes suunas, näiteks tuua sisse teised NATO liikmesriigid, et tagada NATO keskne koht kogu Euroopa ja eriti Läänemere piirkonna kaitses.

Kirjandus

- Billström, T. (2024, March 20). *Statement of Government Policy Following Sweden's Accession to NATO*. Speech by Ministry for Foreign Affairs. Government Offices of Sweden. <https://www.government.se/speeches/2024/03/statement-of-government-policy-following-swedens-accession-to-nato/> (28.11.2024).
- Brommesson, D., Ekengren, A.-M., & Michalski, A. (2022). Sweden's Policy of Neutrality: Success Through Flexibility? C. de la Porte *et al.* (eds.). *Successful Public Policy in the Nordic Countries: Cases, Lessons, Challenges*, 284–305. Oxford: Oxford University Press.
- Chief of Royal Swedish Navy (2024). *Speed M – Proceed at Maximum Speed*. Stockholm: SwAF, FMLOG, Grafisk Produktion.
- Claesson, M., & Carlander, Z. (2021). *Vägval – Framtiden för Svensk säkerhet*. Stockholm: Ekerlinds förlag.
- Dahlberg, Y. (2022, May 13). *Sweden and NATO: From Neutrality to Reality*. Columbia Political Review. <https://www.cpreview.org/articles/2022/5/sweden-and-nato-from-neutrality-to-reality> (28.11.2024).

- Eliasson, P., & Ericson Wolke, L. (2021). *Mellan Neva och Nordsjön – Förutsättningar för att genomföra väpnad strid i Östersjöområdet*. Lund: Nordic Academic Press.
- Estonian Defence Forces (2023). *Estonian Defence Forces Annual Report 2022*. Tallinn: Strategic Communication Department, General Staff, Estonian Defence Forces.
- Estonian Defence Forces (2024, December 7). Estonian Defence League and Allied units conducted simulated battles near Sirgala. *Estonian Defence Forces*. News. <https://mil.ee/en/news/estonian-defence-league-and-allied-units-conducted-simulated-battles-near-sirgala/> (28.02.2025).
- Estonian Ministry of Defence (2011, February 7). *Estonia and Sweden concluded a defence cooperation agreement*. Republic of Estonia, Ministry of Defence. <https://kaitseministeerium.ee/en/news/estonia-and-sweden-concluded-defence-cooperation-agreement> (25.01.2025).
- European Cooperation on Coast Guard Functions (s. a.). *Sea Surveillance Cooperation Baltic Sea (SUCBAS)*. Coastguard.europa.eu. <https://coastguard.europa.eu/nodel/469> (02.02.2025).
- Fedina, K., & Black, J. (2024, March 22). *What Sweden's Accession Means for NATO*. RAND. Research & Commentary. <https://www.rand.org/pubs/commentary/2024/03/what-swedens-accession-means-for-nato.html> (28.11.2024).
- Försvarsmakten (2024, June 20). *Amfibiekåren i spetsen för Baltops 24*. Försvarsmakten. Aktuellt. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2024/06/amfibiekaren-i-spetsen-for-baltops-24/> (29.12.2024).
- GOV.UK (2025, January 6). *Joint Expeditionary Force activates UK-led reaction system to track threats to undersea infrastructure and monitor Russian shadow fleet*. GOV.UK. Defence and Armed Forces. <https://www.gov.uk/government/news/joint-expeditionary-force-activates-uk-led-reaction-system-to-track-threats-to-undersea-infrastructure-and-monitor-russian-shadow-fleet> (03.03.2025).
- Hoffman, F. G. (2007). *Conflict in the 21st Century – The Rise of Hybrid Wars*. Arlington: Potomac Institute for Policy Studies.
- JEF (2025). *About the JEF*. Joint Expeditionary Force. <https://jefnations.org/about-the-jef/> (25.01.2025).
- Johanson, A. (ed.) (2021). *General Nikolai Reek Writings on Operations and Leadership. Including Operation Albion and Battle of Cēsis*. Tartu: Baltic Defence College.

- Joint Forces (2024, January 7). *Estonian Special Operations Command Exercise*. Joint-Forces.com. Special Forces. <https://joint-forces.com/special-forces/70174-estonian-special-operations-command-exercise> (30.12.2024).
- Jonsson, M., & Dalsjö, R. (eds.) (2020). *Beyond Bursting Bubbles – Understanding the Full Spectrum of the Russian A2/AD Threat and Identifying Strategies for Counteraction*. Stockholm: Swedish Defence Research Institute. Report No. FOI-R-4991-SE.
- Kaitseliidu peastaap (2024). *Kaitseliidu arengukava 2035*. Tallinn: Kaitseliidu peastaap.
- Kaitseliit (2024). *Saaremaa malev. Ajalugu*. <https://saaremaa.kaitseliit.ee/et/ajalugu> (31.12.2024).
- Kristersson, U. (2024, November 27). *Joint statement, Nordic-Baltic Summit at Harpsund*. Government Offices of Sweden. <https://www.government.se/statements/2024/11/joint-statement-by-the-heads-of-government-of-denmark-estonia-finland-latvia-norway-poland-and-sweden/> (02.01.2025).
- Laanemets, O. (2021). Sea Power in the Baltic Sea. *Sõjateadlane (Estonian Journal of Military Studies)*, 16, 55–142.
- Laanemets, O. (2024). Reinventing Mine Warfare in the Baltic Sea. *U.S. Naval Institute Proceedings*, 150(5). <https://www.usni.org/magazines/proceedings/2024/may/reinventing-mine-warfare-baltic-sea> (30.01.2025).
- Leskinen, J. (1999). *Veljien valtiosalaisuus: Suomen ja Viron salainen sotilaallinen yhteistyö Neuvostoliiton hyökkäyksen varalle vuosina 1918–1940*. Helsinki: WSOY.
- Lucas, E., Hodges, B., & Schmiedl, C. (2022). *Close to the Wind: Recommendations for Baltic Sea Regional Security*. Center for European Policy Analysis (CEPA).
- Maps on the web (2022). *Baltic Sea Shipping Density*. Maps on the web. <https://64.media.tumblr.com/33772874b9a8cd8717da1b10ed8e1fb4/4446afe3f2686d64e1/s1280x1920/f8295b9597d447ffe7d7cb4cdcea0afec3f202e9.jpg> (25.02.2025).
- Mazarr, M. J. (2018). *Understanding deterrence*. Perspective. Research Report. RAND Corporation. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/perspectives/PE200/PE295/RAND_PE295.pdf (20.02.2025).
- Miller, A.-L. (2019). Keep out! No entry! Exploring the Soviet military landscape of the coast of Estonia. *SHS Web of Conferences*, 63, 11001. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196311001>.

- NATO (2017, August 10). *BALTOPS – a NATO maritime exercise with 46 years of history*. NATO Communications and Information Agency. News. <https://www.ncia.nato.int/about-us/newsroom/baltops-a-nato-maritime-exercise-with-46-years-of-history#:~:text=Baltic%20Operations%20%28BALTOPS%29%2C%20an%20Allied%20> (31.12.2024).
- NATO (2022). *NATO 2022 Strategic Concept*.
- NATO (2025). *What is NATO?* NATO. About Us. <https://www.nato.int/en/what-is-nato.html> (30.12.2025).
- Pawlak, J. (2024, May 21). *Charting the Challenges in the Baltic Sea*. War on the Rocks. <https://warontherocks.com/2024/05/charting-the-challenges-in-the-baltic-sea/> (05.02.2025).
- Regeringskansliet (2022). *Eff försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige*. Ds 7. Stockholm: Regeringskansliet.
- Republic of Estonia Defence Forces (2024, May 15). *Spring Storm Gains Momentum on the Islands*. Estonian Defence Forces. News. <https://mil.ee/en/news/spring-storm-gains-momentum-on-the-islands/> (29.12.2024).
- Savitz, S., & Winston, I. (2024, June 13). *A Brief Naval Overview of the Baltic Sea Region*. RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA2111-1.html> (30.12.2025).
- Sliwa, Z., Helseth, H., & Veebel, V. (2022). The Baltic Sea Islands and Their Impact on the Regional Security. *BSR Policy Briefing series, 10*.
- Treufeldt, R. (2009, May 15). VASAR: Peeter Suure merekindlustest sõja ja rahu ajal. *Sirp. Eesti Kultuurileht*. <https://www.sirp.ee/vasar-peeter-suure-merekindlusest-soja-ja-rah-ajal/> (28.02.2024).
- Veebel, V., & Ploom, I. (2019). Are the Baltic States and NATO on the right path in deterring Russia in the Baltic? *Defense & Security Analysis, 35*(4), 406–422.
- Westberg, J. (2023). *Svenska Säkerhetsstrategier – från neutralitetspolitik till ansökan om Natomedlemskamp*. Lund: Studentlitteratur.
- Wills, S. (2024, June 18). *BALTOPS 24 in a Contested NATO Lake*. Center for Maritime Strategy. <https://centerformaritimestrategy.org/publications/baltops-24-in-a-contested-nato-lake/> (23.11.2024).
- Överbefälhavaren (2024). *Försvarsmaktens strategiska plan*. Stockholm: Försvarsmakten. FM2024-21844:1.

Kolonelleitnant **FREDRIK STADIG**

Rootsi kaitseväe peastaabi logistikaosakonna planeerimisohvitser